Harmadik évfolyam. 11. szám. Csütörtök 1884. január 24-én.

ELŐFIZETÉSI DÍJ:
helyben házhoz hordva:
Egész évre . . . 8 frt
Fél évre . . . 4 „
Negyed évre . . 2 „
vidékre postán küldve:
Egész évre . 9 frt — kr
Fél évre . 4 „ 50 „
Negyedévre . 2 „ 25 „
Néptanítóknak helyben:
Egész évre . 6 frt — kr
Fél évre . 3 „ — „
Negyed évre . 1 „ 50 „
Néptanítóknak vidéken:
Egész évre . 7 frt — kr
Fél évre . 3 „ 50 „
Negyed évre . 1 „ 75 „

ZOMBOR ÉS VIDÉKE.

TÁRSADALMI, KÖZMŰVELŐDÉSI, KÖZGAZDASÁGI ÉS SZÉPIRODALMI MEGYEI KÖZLÖNY.

Megjelenik hetenkint háromszor: vasárnap, kedden és csütörtökön.

Hirdetések és előfizetések fölvétetnek s egyes számok kaphatók helyben: Muzsik és Partlics könyv- és kónyomdájában, Schön Adolf könyvkereskedésében, Hay Sándor dohánytözsdéjében, valamint hirdetések s nyilttéri közlemények ugy a fovárosi mint a külföldi összes hirdetési irodákban.

Egy szám 10 kr.

Szerkesztőségi iroda és kiadó hivatal:
Sötét- s csendes-utcza sarkán, Hofeneder-féle házban, hová minden a lap szellemi részét illető közlemény, az előfizetések és hirdetések is küldendők.
Bérmentetlen levelek nem fogadtatnak el. Kéziratok nem adatnak vissza.
—
Szerkesztőtől értekezhetni: d. e. 11 órától 12-ig és d. u. 3-tól 5 óráig.

A helyzet.

A társadalmi viszonyok egy sajátságos problemája foglalkoztatja mindenfelé az illetékes osztályokat, melyek azonban a kérdés intensiv erejét csak a külsőleg látható tevékenységhez nézik, szem alól tévesztve ama kiszámithatlanul káros visszahatás eredményeit, melyek az amugy is eléggé felforgatott összrendet valóságos felbomlással fenyegetik.

Kisértsük meg közelebbről szemlélni a jelen állapotot.

Kiindulunk a közviszonyok hivatott szabályozójától és ellátogatunk a roskadozó hajlék földhöz tapadt lakóihoz.

A törvényhozás sérthetlen falai között a jelen viszonyok éber megfigyeléséről tanuskodó eszmecsere után a hatalmasabbnak nevezett népképviselői testület nagy többséggel fogad el egy törvényjavaslatot, mely a phraseurök kifejezésével élve, hivatva leend amaz elérhetlen chinai falnak lebontására, eddig Magyarországon még élő valláskülönbség differentiáinak kiegyenlitésére: s ugyancsak a törvényhozás másik testülete, a förendeknek rendszerint csendes és ártalmatlan légiójában fellázad a hosszu éveken át csak hallgatólagos beleegyezéssel nyilvánitott akaratának gonoszabb szelleme, és elveti a kormány humanitarius javaslatát. Elveti először és elveti másodszor. Sajátságos véletlen vagy szándékos-e az, hogy a förendek épen a keresztény és zsidó közötti házasulásról szóló törvény meghozatalánál emelik fel hosszu tétlenségükben megrozsdásodott szavukat? Én az utóbbitól tartok, mert féltem, hogy az inficiált légáramlat, mely elbódítja a buta tömeget, felhatolt a palaták termeibe is, s a förendek megfogyott fractiója a conservativ zászló jogczimén leszavaztak idegen jövevények segitségével egy a korszellem magaslatán álló intézmény javaslatot.

Mi következik ebből elsősorban? Az, hogy a papság középkori hatalma még mindig nagyban befolyásolja az államélet processusát, és hogy az egyház, mint az állam testében különálló corpus, nemcsak önmagát igazgatja korlátlanul, de szükmarku dogmáival a jelen esetben pédául épen directivát adott a javaslat sorsának. Második sorban pedig következik egy bizonyos szellem meggyökeredése, mely épen a törvényhozás emez akaratnyilvánitását tekinti alapjául s nem kutatnat tovább; nem vizsgálja, hogy honnan keletkezett ez eredmény, nem gondol a következményekre, hanem elhiteti magával a faji gyülölet hazafias voltát és a humanitás törvényeinek legkezdetlegesebb követelményeivel ellenkezésben üszköt először a száraz szalma közzé.

A második osztály az a kedvencz szóval megjelölt gentry. Angliában, — mert azon időben élünk, a melynek csak a külföld tud imponálni, — mondom ez utolérhetlen nemzet testében a gentry képezi ama széles válakat, a hová legtöbb teher nehezül, de kifejlett erejéhez képest messze tulszárnyalja feladatát. Nálunk a gentryhez való tartozás már egy jogczim semmivel többet akarni, mint az, kinek bölcsője felett nem lebegett a legalább is öt ággal biró korona, de a ki érezve és felfogva az idők követelményeit, előre tört, fáradott és véres verejtékkel szerezte meg ha nem is a czimeres levelet, de elnyerte a tudományosság decretumát, mely nem száll apáról fiura, a nemzedékről nemzedékre, hanem munka eredménye. Nagyon természetes, hogy az egyik oldalon gyakorolt ősjogok sokszor szenvednek csorbát a küzdtéren, s mi természetesebb, mint az, hogy az elharapódzott félelem létjogosultságát vonja meg a nemzet testéhez törvény által fűzött néphajnak és nem átallja az állam léte és fentartásának minden érdekei ellenére a felekezetek közötti harczok sötét korszakát idézni fel a multból!

Alakul Budapesten egy club, mely demonstrative kitüzi a zászlót, pedig vivói jobb sorsra és nagyobb eszmék gyözelmére lehetnének hivatva. Itt gyurják meg az anyagot, a melylyel táplálják itt a népet, szerveznek titkos szövetkezeteket, fogadnak missionáriusokat és megyeszerte hirdetik az egetrázó dogmákat.

Az üldözött nép pedig hallgat, nem demonstrál, holott eszközeivel birodalmakat emelhet fel és buktathat meg; némán szemléli a történeket, és sajnálkozik a haza sorsa felett! Nem félti önmagát az olyan ember, kiben erély, munkaképesség, ambitió lakik, az ilyen emberekből összetömörült faj még a jég hátán alkot magának hazát, de a százados indigenatus hazafiakká nevelte őket s mint ilyenek az öszrend fentartása érdekének alávetik a türelmességet, mely nem egy öngyilkosjelölt kezéből ragadta ki már a fegyvert.

A nép? Mit tehet egy tudatlan tömeg, mely természeténél fogva meggyökeresedett tolerantiájából erőszakosan kiüzetve, az intelligensebb elem által vezéltetik minden közügy kérdésében? Okos ember a mi parasztunk, hanem hát annyi esze még sincs, hogy mint az egyszeri bölcs tisztelendőt a hideg ki ne lelje. Magába szivja a maltita utján alko-

A „Zombor és Vidéke" tárczája.

A „Hullámok" szerzőjéhez.

Mennyi halandó törtet Olympra, küzdve babérért!
S éri Titán sorsa, kit Jupiter köve sujt. —
Sas repüléssel ott termettél fenn a magasban,
Parnassust bevevéd, — s a nap hőse levél!

Közvélemény.

Hogy keletkezik a szerelem.

Daczára annak, hogy Zelma nagysám a harminczadik évbe már bele botlott, a három tizesen kivül mégis szeretetreméltó, szellemes és kitünő társalgóné volt, de a mi a legfobbzongorajátékával mindenkit eltudta ragadtatni. Férje pedig azon jó és különös tulajdonsággal volt megáldva, hogy semmi szin alatt nem tudott féltékeny lenni, miért is nem volt ellenére, ha hetenként egyszer együtt eljátszottunk egynémely négykezüt, mig ő a házon kivül üzleti dolgaival elvolt foglalva.

Egy estén szintén együtt voltunk. Több zongora darab eljátszása után szükségesnek találtuk, hogy a tett és fárasztó munka után egy kis siesetát tartsunk. Zelma nagysám felkelt és a n kem szemközt levő karszékbe ereszkedett. Beszélgettünk zenéről, különösen a művészetről, női szépségekről és kellemekről, sőt a — szerelemről is. Ne gondold t. olvasó, hogy talán a mi szerelmünkről volt szó, nem, mi az általános szerelemről beszélgettünk.

Alig, hogy ezen themára jöttünk, az általános szerelem már is specialisra változott át, de ujolag kijelentem, hogy tudtomon és akaratom nélkül történt. Az már nem valami a különös dolog, hogy az asszonyok nem tudnak objectivek lenni, természetük sem birja azt el, hogy a beszéd fonalát saját személyükre ne tereljék, pláne midőn a szerelemről van szó.

Én is szerettem egyszer és szeretve voltam, mondá Zelma.

Asszonyom, abban legkevésbbé sem kételkedem, felelék egy kis mosoly kiséretében. Hisz ki ne szerette volna önt, midőn most is magam előtt látom azt, a kit talán istenileni és örökké szeretni tudnék. Ezt mondva, nyomban szemlélni kezdtem, hogy mily hatást gyakoroltak rá szavaim. Alig tudta eltitkolni az arczán végig futó öröm sugarakat, midőn mintegy tizenhat éves lányka pirulva lehajtá fejét, sürün, egymást követő sóhajok mellett.

Ha tudnám, hogy beszédemből nem csinál gunyt és nem nevet, ugy elmondanám első és utolsó szerelmem történetét.

Kérem, csupa fül vagyok és megigérem önnek, hogy beszédét mindig a legnagyobb komolysággal hallgatom meg.

Tehát figyeljen! Tizenhat éves lettem, midőn B. városkában a legelső bálra öreganyám kivánságára el kellett mennem. Mintha a mai napon történt volna, ugy emlékszem azon időre, hogy mily hevesen vert a szivem, már azon gondolatnál is, midőn az első fényes és ünnepélyes társaságba kellett bevonulásom tartanom. Folyton csipke, fodor, kesztyű, frizura és egyéb a báli toilette-hez tartozó dolgokról álmodtam. A tükör előtt álltam, próba tételeket tenni, hogy milyen állást veszek, ha egyik-másik megszólit, miképen kell mosolygni és fejem bólintgatni, szóval már szerettem volna azon tul lenni.

Végre megérkezett a rég várt báli est! Beléptem a terembe, de öszintén megvallva, egy kis aggodalom és szivdobogással, mert sok idegen arcz, az urak, kik folyton rám szegezték tekintetüket, mint ujonczra, zavarba hoztak. Lassan-lassan otthoniasabban kezdtem magam érezni. Majd az egyikkel, majd pedig a másikkal tánczoltam, többek közt egy csinos hadnagygyal is, ki a legnagyobb előzékenységet tanusitott irányomban és sürün tánczolt velem. A szóke hadnagycskát már a bál előtt is láttam, midőn egy izben öreg anyámmal sétán voltunk, hazajövetelünkkor ép a lakás előtt halad, mely alkalommal rám tekintett, a mit most magamnak jobban megtudom magyarázni, mint akkor; de megaálva, azon tekintet akkoriban is gondolkozóvá tett.

Ismét tánczoltam vele, de a között elvesztém keszkenőmet, természetes, hogy lovagomnak értésére adtam azt, ki rögtön elfutott és a terem másik végéről örömtelt arczczal visszahozta keszkenőmet, a mi után bucsut vett tőlem és barátai közé elegyedett.

Képzelje csodálatom, — midőn keszkenőm felbontogattam, egy levélkét pillantottam meg abban. Öreg anyám mellettem ült, miért is gyorsan elrejtettem keszkenőm tartalmával. Ott létünk alatt a kiváncsiság folyton zaklatott, oly igen szerettem volna tudni, vajjon mi lehet irva a levélken, de nem volt bátorságom azt elővenni. A bál véget ért és haza hajtattunk. Bementem a hálószobába, mely öreg anyámmal közös volt, ki bosszanásomra ép ekkor nem tágitott tőlem. Nem tehettem mást, minthogy a levélkét magammal kellett vinni az ágyba, a mitől el nem tudtam válni. Nemsokára eloltotta a gyertyát és még azon reménytől is megfosztott, hogy elolvása után azt átolvasom. Így a sötétben egész bensőm reszketni kezdett, mert azon gondolat zaklatott, hogy ezen rám nézve talán érdekes levélkének tartalmát csak másnap kell megtudnom. De mit is irhatott nekem abban? Talán valami szerelmi vallomás? Prózа? vagy talán költemény? Mindenféle gondolatok czikáztak agyamban, természetesen elaludni sem tudtam. Nagyon szerettem volna a gyertyát meggyujtani, de öreg anyám oly ébren alszik, hogy a legkisebb neszre is felébred. Mit tehettem mást, be kellett várnom a nappalt. Oly lassan multak el az órák hogy azok mindegyike egy nap, egy év volt nekem. Szobánkban a zenélő svarczvaldi óra, mely óránként gyönyörü dallamu nótákat játszott, végre nagy örömömre reggeli 5 órát zenélt és már szürkülni kezdett.

Még egy kis türelem, olvasom a perczeket. Nemsokára annyira kiválogosodott, hogy elővehettem a levélkét olvasás miatt és ime azon egy négy versszaku költemény volt melylyel értésemre adta, hogy ő kimondhatlanul szeret! Egyszerre az óra hatot ütött, melyre a svarczvaldi óra a szomoru dallamu „Árva" czimü nótát zenélte és ez olykép hatott kedélyemre, hogy hangosan sirnom kellett. Öreg anyám felébredt és midőn kérdezte, miért sirok, azt mondám, hogy valami fürcsát és roszszat álmodtam.

Nemde, mondá Zelma, miután szerelmi történetét bevégezte, hogy tizenhat éves koromban ostoba egy teremtés voltam és most, mivel oly figyelmesen meghallgatott, megengedem, hogy jutalmul kigunyolhat és nevethet.

De kérem nagysám, hisz nem gunyolom és nevetem, hisz igen természetesnek találom az egészet. A szerelem ép olyan, mint a csecsemő születésénél és tudja miért?

Nos?

Mert már előre sejti, hogy mi vár rája e czudar világban. A szerelem is olyan és azért jön az is sürü könyvel a világra.

„Igaza lehet", felelé sóhajtozva Zelma, mert mint tudja, azon hadnagy, ki a szép költeményt irta, nem lett férjem, valószinűleg azért, mivel ő volt az egyedüli ember, kit életemben igazán és önzetlenül szerettem.

Ypsilanti.

tott agyrémek sötét félelmét, s a mitől félünk, attól őrizkedünk s távol maradunk.

A legtömörebb s sajátos viszonyaink között legnélkülözhetetlenebb eleme egész államéletünknek kiszorittassék egy körből, mely egyrészről nagy támogatást nyer annak fajbeli tulajdonaival, — de másrészt, és ez a fodolog, hogy hazánkban a „de genere“ joggal élő társadalom hazafias kötelessége a hosszu időkön át elnyomott faj szellemi niveauját méltányolva megadni számára ama társadalmi rangot, melyet ugy az igazságosság, mint a társadalmi békés együttlétét mindnyájunk és a haza javára biztositjuk! **Nymbus.**

Müller-Speizer-féle affair.

A Müller-Speiser-féle affair folytálogos végtárgyalása f. hó 23-án tartatott meg és ugynakkor be is fejeztetett.

A kitüzött tanukihallgatást megelőzöleg Hetteszheimer Henrik tárgyaló biró felhivja mindenek elott másodrendü magánvádló Popovics Sebo nyilatkozzék, valjon a becsületsértés miatt Speizer Gusztáv ellen emelt vádját fenntartja-e? Nevezett erre kijelenti, hog a mennyiben vádlott a biróság elott ünnepélyesen kijelenti, hogy öt sérteni nem akarta ezen feltétel mellett vádját visszavonni hajlandó. Erre vádlott Speizer Gusztáv kijelenti, hogy ő Popovics Sebo magánvádlót sérteni nem akarta. (?) Erre a biróság ezen másodrendü bünügyben az eljárást beszüntetettnek jelenti ki.

Ennek utána a tárgyaló biró vonatkozván arra, hogy az első rendü Müller-Speizer-féle bünügyben a bizonyitási eljárás már be van fejezve, felhivja első sorban magánvádló képviselőjét vádjának eloterjesztésére. Erre magánvádló képviselője **Kozma László** ügyvéd eloterjezti vádbeszédet — melyet a közerdeklődés iranti tekintetből megszerezünnk sikerülven — egész terjedelmében a következőkben közlünk:

* * *

Tek. fenyitő Biróság!

Azon jog gyakorlatára kérek engedelmet, mely rendszerint a közvádlót, — ez esetben azonban birósági gyakorlatunk — de az eljárás 80. §-a alapján is a sértett magánvádlót illeti. E joggal ennem ma — a birói bölcsesség tudatában is — annyival kötelességszerübb, mert magánvádló, a ki erdekeinek képviseletével megbizott, nincs jelen, és különösen, mert nem lehet elzárkozunk a helyi társadalom azon kivételes érdeklődése elől, mely e bünügy eldontését kiséri, s mely a felelem és kedvezes nélkülvaló itéletre joggal varakozik.

Tisztelemnek nem védelmi rész is jutott azon, megvallom, váratlanul jött viszonvad folytan, melyet vádlott képviseltem ellen becsületsértés miatt emelt — emelt a tény torténte után — nyolczadik hónapban. Constatalva van, hogy ezen, most már panaszba tett bántalom, vádlottnak 7 hónapon keresztül nem fajtj; csak a 8-ik hónapban jajdult fel, a miből erkölcsileg bizonyos: hogy ez nem belsőleg érzett, hanem a körülmények nyomása alatt kisajtolódott — **tanácsolt** panasz. Meggyőződésem, hogy rosszul tanácsolt panasz.

Alkalmam volt erre nézve nyomban kijelenteni, hogy e viszonvád a törvény értelmében meg nem alhat.

Büntetőtörvénykönyvünk az eljárás folyamán gyakorlhato viszonvád jogosultságát csak egy — a 274/bik — §-ban, és sifejezetten csak a „**kölcsönös rágalmazás vagy becsületsértés**“ esetére sanctionálta. A viszonvádnak tehát a jelen esetben és kivált oly alakban, hogy a „becsületsértés“ miatti inditvány czéloztatik vádba tétetni — a könyvű testi sértés vádja ellenében: annyival kevésbé lehet helye, mivel e két vétség nem hogy egynemű, nem is hasontermészetű, sem indoka, sem okozata, sem büntetéstétele tekintetében.

Az anyagi törvény fenti rendelkezésével szemben az eljárás 83. §-a semmi tágitást a kimondott elven **nem tesz**; de nem lehet; mert rendelet a törvénnyel nem ellenkezhetik; és ha ellenkeznék: a biró a miniszteri rendelet törvényessége fölött jogositva van határozni. (1868. IV. 1879. XL. t. cz.)

A helytelenül emelt viszonvádat tehát, mint magában is elevültet a B. T. K. 112. §-a alapján elutasittatni kérem.

Áttérek most tulajdonképeni feladatomra.

A magánvádló által emelt vád érdeme. — minekutánna azt vádlott „elejétől végig csupa hazugság“-nak jelentette ki — be van bizonyitva. A testi sértés vétségének tárgyi tényalládéka vádlott Sp. G. terhére igazolva van.

Következik a biró legmagasabb tiszte, a concret büntetés kiszabása a maximum és minimum határai között. Kiemelem azon mozzanatokat, melyek a büntetés mértékére befolyast fognak gyakorolni, befolyást kell, hogy gyakoroljanak. Engedje meg nekem a t. f. B! hogy e részben — miután a tárgyalás közvetlen tapasztalatai ma már tán némikepen elmosódhattak — a bizonyitási eljárás egyes szalait felszedjem.

Foglalkoznom kell itt vádlott vallomásával. Egy kirivó, mondhatnam kérkedő vonás jellemzi e vallomást általában; az: hogy vádlott az illemszabályok missiójában, a tisztességtudás nevében, a lovagiasság mandatariusaképp cselekedte azt, a mit cselekedett. — Bocsánatot kérek, komoly ez a dologban tartózkodo nőnek bemutatni kivánja magát? K. Zs. tanu, a ki pedig az illető nőhöz vádlottnal sokkal közelebb áll, még a tisztességes rendreutasitásnak sem látta szükségét. A „bonton“-nak hányadik §-a tartja vadlott durva fellépését, — melylyel szemben nem lett volna önérzetes férfi az, a kinek a vérlüktetés agyába nem üt, idegefel nem lázad, eszmélete el nem ragadtatik . . . Mit várhatott vádlott ily sértő fellépésre javát érző embertől, ha nem azt, a mi — történt. — E két szóbeli sérelem kiegyenlitő egymást, mert nyomban érintkező és kölcsönös. Ezért nem is lett az általunk vádba foglalva, különben vétségek halmazata miatt kellett volna inditványt tennünk.

De nem hivatkozhatik vádlott a testi sértés vádját illetőleg a szóbeli sértésből eredő jogos indulatra — a sértés igazolt kölcsönösségén kivül — azért sem, mert a vádbeli tettlegeskedés, sértett szóbeli bántalmazásaival közvetlen lánczolatban nincsen, és vadlott a testi sértést nem azon bantalom feletti felgerjedés rohamában követte el. A tanuk egybehangzó vallomásaival be van bizonyitva, hogy a szóbeli recontre után a felek szétválaszjattak, lecsendesittettek, külön asztalhoz leültek.

Mi marad tehát az embertelen tetlegeskedés egyedüli indokaul? A „fixirozás!“ Az a meghatározhatatlan valami, a mire vádlott, az ellene folytatott fenyitő perekben már istmetelve bizonyos időszeretettel hivatkozik. — Érezi azonban vádlott itt is, hogy a fixirozást magát a t. f. B. mentségül el nem fogadhatja, megoldja tehát a következőkkel:

„Magánvádló a fixirozás alatt dörmögött is“ . . . a minek valamennyi tanu egyértelműleg ellentmond . . . Sőt:

„Magánvádló megbotoztatása előtt meg is rugott“ . . . mely koholt állitás lehetőséget is kizárja a tanuk összevágó azon vallomása, mely szerint „vádlott sértettre rohanva, ezt egy pillanat alatt letepörte, ugy, hogy a rugás kivihető se lehetett.

A vétekérzet ezuttal is a valótlanságokban árulja el magát. Mi tehát a vétség oka? A fixirozás! Ennek magyarázatára nézve ki kell emelnem, hogy a tanuk mind az előzmények puszta benyomásaiból meritik következtetéseiket. A tekintet jelentősége végre is elvont dolog. Midőn ennek jelentőségét a t. f. biróság itt mérlegeli: figyelembe kérem venni, hogy sértett rövidlátó csiptetőt természeti hibájánál fogva használni kénytelen, hogy e tekintet egy, az éjet átvirrasztott, a fáradtság és ital által alterált ember tekintete volt, mely legkönnyebben félre- s legnehezebben megértheto.

Jogosan kérdéshe tehető az is, hogy ki kezdte ezt az ugynevezett „fixirozást“? A tanuk — K. Zs., N. J. — vallják, hogy vádlott támadását közvetlen megelőzöleg „egymást néztek.“ Melyik-é volt a sértő tekintet?

Elvégre t. f. B.! S ha lett volna sértett tekintetében nyoma a nehezlő bántalomérzetnek . . . Egy önérzetes férfinak vétkei köze tartozik-e az, ha arczáról, tekintetéből a méltatlan megalázatás önkénytelen utóhatását. Tüktetését kitörölni nem tudja? Ha sértőjének reá szegezett tekintete elott hitványul meghunyászkodva szemeit le nem süti, mért érzi, hogy ebben az esethen nemcsak a környezet, de saját lelkiismeretének itélőszéke elott is el fogja veszteni önbecsérzetét, — — kivait midőn oly emberrel áll szemben, a kiről azt hirlik, hogy testi robustiottásánál fogva a kedélyeket is jogosan véli dominálhatni.

Azt hiszem, ez nem vétke, ez érenye a férfinak. Arról pedig meg vagyok győződve, hogy egy puszta tekintet a testi sértés vétségének menedéklevele nem lehet, és ily czimen tört nem vethet az erő — a jognak.

Hol keressük tehát vádlottra nézve az enyhitő körülményeket? A beismerés? Lehet-e az önvallomason kivül egyéb utja a vádlottnak, mikor az eset után uyomban a szemtanuk előadása szájról-szájra járta be a varost? Mikor vádlott, nem sejtve ebben semmi erkölcsi hatranyt, tettet, mintegy elismerest, csodálatot varva, — előttem is — önmaga emlegeite ugy, hogy ez az első eset, melyben a beismerés, módjánál fogva terhelő nyomatékot nyer. Lehet-e más utja, mikor a vad tárgya — az ő hamis hozzátételeitől megtusztittatvan — teljesen be van bizonyitva. Nem, ez esetben a beismerésnek enyhitő sulya nincs.

Hivatkozhatik-e vádlott fiatalkorra? Nem; az ő korában már a komoly, higgadt önbirálat kell, hogy az egyén vezértulajdonsága legyen. Ha nem az, az terhelő rá nézve.

Hivatkozhatik-e neveléshiányra, mely mentené? Összeköttetéseiből itelve, azt hiszem, hogy: nem! Ha nem: az terhelő rá nézve.

Hivatkozhatik-e fedhetlen életre? Nem! Hiába kerestem ugyan az iratok között vádlott illetőségi helyének erkölcsi bizonyitványát, mert hiszen ő e városban tudtommal minden foglalkozás nélkül csupán tartózkodik; hanem hagyjan! Előéletének szomoru anteaktai itt fekusznek. Ez nem az első, nem a második és nem az utolsó eset, hogy a fenyitő biróság mozgásba hozatott ellene.

Hivatkozhatik-e arra, hogy ingerelve lett? Ezt mar méltattam. Vádlott volt az, a ki a szóbeli bántalmazást elsőnek kezdeménylette. Mindazért, a mi ezután következett: kezdő sorono ő felelős. Ha én nem: megszólalnak a kihallgatott tanuk, kik vádlott „ismeretes természetére“ hivatkoztak; megszólalnak az anteakták, melyek vádlott insultativ természetéről tesznek bizonyságot, ha itt-ott a birói üldözést a sértések nyilvános visszavonásával — mint ma is — meg is váltotta; de megszólal a közvélemény, hogy vádlott általános viselkedése épen nem maradhatott érintetlen kedvezőtlen biralatától azoknak, a kik a — becsesseges szórakozást szeretik.

Az a csaknem összehasonlithatatlan különbség, mely vádlott temérdek robusticitása, — s a sértett fél igénytelen complexusa között van — ebből kitolyólag az a kegyetlenség, mellyel tettét végrehajtotta;

az az egy tanuval igazolt valószinüség, hogy vádlott hasonló vétség elkövetését előre forralta, ahhoz az alkalmat kereste;

a nő egyéni gondolkozásának titka mnrad. Ezt K. Zs. tanu is kifejezetten igy értelmezte itt. Hasonló valótlansagok, oly czélal, hogy az előzetes ellenérzés mintegy magánvádló ellen fordittassék; ki nem aknázhatók addig, mig a biróság behető figyelmében bizodalmunk van.

Vádlottnak ez a tétovázása, ez a habozása t. f. B. — annyival inkább, mert irásbéli memorandumból is olvasta vallomását — csak egy határozott benyomást tehet, azt, hogy vádlott tetteinek elfogadható indokát maga sem találja.

Vádlott vallomásának, tette indokára nézve értéke nincs.

A tény az, a mit a tanuk bizonyitanak. Az nevezetesen, hogy a vád tulajdonképeni tárgyát érdeklőleg azon egyetlen enyhitő körülmény, miszerint vádlott a sértett ingerlő magaviselete folytán cselekedett, szintén csak látszólag enyhitő körülmény.

Látszólagos, mert vádlott jogos felindulásra nem hivatkozhatik. A jogos felindulás enyhitő körülménye csak az igazságtalanul megtámadott embernek lehet paizsa. — Ámde mi lett bizonyitva? Az, hogy sértett szóbeli bántalmazása csak viszonzása volt azon vádlott által megkezdett bántalomnak, melylyel sértetett, férfiak előtt, nők elott hivatlanul, a legfelháborítóbb módon illette: „takarodjek!“ Olyan hangon rivallva, a melyet én utánozni nem tudok, melyhez vádlott hangjának penetranczianja szükséges, olyan hangon rivallva, hogy a szomszéd asztaltársaság figyelme a mulatság, a zene zajan keresztül is odavonatott. És miért? Azért, mert egy felvillanyozott kedélyű ember — a ki különben a tanuk állitása szerint tisztességesen és udvariasan viselni magát — hajnali órakban egy a társaságban tartózkodo nőnek bemutatni kivánja magát? K. Zs. tanu, a ki pedig az illető nőhöz vádlottnal sokkal közelebb áll, még a tisztességes rendreutasitásnak sem látta szükségét. A „bonton“-nak hányadik §-a tartja vadlott durva fellépését, — melylyel szemben nem lett volna önérzetes férfi az, a kinek a vérlüktetés agyába nem üt, idegefel nem lázad, eszmélete el nem ragadtatik . . . Mit várhatott vádlott ily sértő fellépésre javát érző embertől, ha nem azt, a mi — történt. — E két szóbeli sérelem kiegyenlitő egymást, mert nyomban érintkező és kölcsönös. Ezért nem is lett az általunk vádba foglalva, különben vétségek halmazata miatt kellett volna inditványt tennünk.

De nem hivatkozhatik vádlott a testi sértés vádját illetőleg a szóbeli sértésből eredő jogos indulatra — a sértés igazolt kölcsönösségén kivül — azért sem, mert a vádbeli tettlegeskedés, sértett szóbeli bántalmazásaival közvetlen lánczolatban nincsen, és vadlott a testi sértést nem azon bantalom feletti felgerjedés rohamában követte el. A tanuk egybehangzó vallomásaival be van bizonyitva, hogy a szóbeli recontre után a felek szétválaszjattak, lecsendesittettek, külön asztalhoz leültek.

Mi marad tehát az embertelen tetlegeskedés egyedüli indokaul? A „fixirozás!“ Az a meghatározhatatlan valami, a mire vádlott, az ellene folytatott fenyitő perekben már istmetelve bizonyos időszeretettel hivatkozik. — Érezi azonban vádlott itt is, hogy a fixirozást magát a t. f. B. mentségül el nem fogadhatja, megoldja tehát a következőkkel:

„Magánvádló a fixirozás alatt dörmögött is“ . . . a minek valamennyi tanu egyértelműleg ellentmond . . . Sőt:

„Magánvádló megbotoztatása előtt meg is rugott“ . . . mely koholt állitás lehetőséget is kizárja a tanuk összevágó azon vallomása, mely szerint „vádlott sértettre rohanva, ezt egy pillanat alatt letepörte, ugy, hogy a rugás kivihető se lehetett.

A vétekérzet ezuttal is a valótlanságokban árulja el magát. Mi tehát a vétség oka? A fixirozás! Ennek magyarázatára nézve ki kell emelnem, hogy a tanuk mind az előzmények puszta benyomásaiból meritik következtetéseiket. A tekintet jelentősége végre is elvont dolog. Midőn ennek jelentőségét a t. f. biróság itt mérlegeli: figyelembe kérem venni, hogy sértett rövidlátó csiptetőt természeti hibájánál fogva használni kénytelen, hogy e tekintet egy, az éjet átvirrasztott, a fáradtság és ital által alterált ember tekintete volt, mely legkönnyebben félre- s legnehezebben megértheto.

Jogosan kérdéshe tehető az is, hogy ki kezdte ezt az ugynevezett „fixirozást“? A tanuk — K. Zs., N. J. — vallják, hogy vádlott támadását közvetlen megelőzöleg „egymást néztek.“ Melyik-é volt a sértő tekintet?

Elvégre t. f. B.! S ha lett volna sértett tekintetében nyoma a nehezlő bántalomérzetnek . . . Egy önérzetes férfinak vétkei köze tartozik-e az, ha arczáról, tekintetéből a méltatlan megalázatás önkénytelen utóhatását. Tüktetését kitörölni nem tudja? Ha sértőjének reá szegezett tekintete elott hitványul meghunyászkodva szemeit le nem süti, mért érzi, hogy ebben az esethen nemcsak a környezet, de saját lelkiismeretének itélőszéke elott is el fogja veszteni önbecsérzetét, — — kivait midőn oly emberrel áll szemben, a kiről azt hirlik, hogy testi robustiottásánál fogva a kedélyeket is jogosan véli dominálhatni.

Azt hiszem, ez nem vétke, ez érenye a férfinak. Arról pedig meg vagyok győződve, hogy egy puszta tekintet a testi sértés vétségének menedéklevele nem lehet, és ily czimen tört nem vethet az erő — a jognak.

Hol keressük tehát vádlottra nézve az enyhitő körülményeket? A beismerés? Lehet-e az önvallomason kivül egyéb utja a vádlottnak, mikor az eset után uyomban a szemtanuk előadása szájról-szájra járta be a varost? Mikor vádlott, nem sejtve ebben semmi erkölcsi hatranyt, tettet, mintegy elismerest, csodálatot varva, — előttem is — önmaga emlegeite ugy, hogy ez az első eset, melyben a beismerés, módjánál fogva terhelő nyomatékot nyer. Lehet-e más utja, mikor a vad tárgya — az ő hamis hozzátételeitől megtusztittatvan — teljesen be van bizonyitva. Nem, ez esetben a beismerésnek enyhitő sulya nincs.

Hivatkozhatik-e vádlott fiatalkorra? Nem; az ő korában már a komoly, higgadt önbirálat kell, hogy az egyén vezértulajdonsága legyen. Ha nem az, az terhelő rá nézve.

Hivatkozhatik-e neveléshiányra, mely mentené? Összeköttetéseiből itelve, azt hiszem, hogy: nem! Ha nem: az terhelő rá nézve.

Hivatkozhatik-e fedhetlen életre? Nem! Hiába kerestem ugyan az iratok között vádlott illetőségi helyének erkölcsi bizonyitványát, mert hiszen ő e városban tudtommal minden foglalkozás nélkül csupán tartózkodik; hanem hagyjan! Előéletének szomoru anteaktai itt fekusznek. Ez nem az első, nem a második és nem az utolsó eset, hogy a fenyitő biróság mozgásba hozatott ellene.

Hivatkozhatik-e arra, hogy ingerelve lett? Ezt mar méltattam. Vádlott volt az, a ki a szóbeli bántalmazást elsőnek kezdeménylette. Mindazért, a mi ezután következett: kezdő sorono ő felelős. Ha én nem: megszólalnak a kihallgatott tanuk, kik vádlott „ismeretes természetére“ hivatkoztak; megszólalnak az anteakták, melyek vádlott insultativ természetéről tesznek bizonyságot, ha itt-ott a birói üldözést a sértések nyilvános visszavonásával — mint ma is — meg is váltotta; de megszólal a közvélemény, hogy vádlott általános viselkedése épen nem maradhatott érintetlen kedvezőtlen biralatától azoknak, a kik a — becsesseges szórakozást szeretik.

Az a csaknem összehasonlithatatlan különbség, mely vádlott temérdek robusticitása, — s a sértett fél igénytelen complexusa között van — ebből kitolyólag az a kegyetlenség, mellyel tettét végrehajtotta;

az az egy tanuval igazolt valószinüség, hogy vádlott hasonló vétség elkövetését előre forralta, ahhoz az alkalmat kereste;

a társaság, mely előtt, az egyén, a kin elkövete: ez mind csak terhelő körülmény.

Méltóztassék hozzávenni mindezekhez azt, t. f. B.! a mi a mérleg serpenyőjét egymagában is lebilleni. Vádlott nemcsak nem büntetetlen, vádlott visszacső, recidív. Ezt az iratok közt fekvő fenyítő törvényszéki itélet igazolja. Az ott büntetett és az itt büntetendő vétség tárgyai és indokai olyannyira azonosak, hogy mintaszerű illusztrációji lehetnek a specialis visszaesés büntetőjogi fogalmának. A megvert zsidónak és a fixirozás mentségének, az előző fenyegetésnek ott is — mint itt — eminens szerepe van.

Befejezem t. f. Biróság.

A b. t. könyv 90. és 91. §§-nak szükségszerű logikai folyománya, kétségtelen consequentiája az, hogy a hol sem enyhítő, sem sulyosító körülmények nincsenek, vagy a hol ezek nyomatékra nézve egymassal egyensulyban vannak: ott a törvényben megállapitott büntetési tétel középmértéke alkalmazandó. Ez az egyedül helyes kiindulási pont a büntetés kimérésénél.

Ezen törvényes kiindulási pontra állva, kérem a felhozott sulyosító körülmények fontbavetését.

Magánvádló semmiféle magánjogi igényt nem támaszt maga részéről vádlott ellenében. Minden erkölcsi és anyagi hátrányért, sérelemért: az itélet szigorában kivánja látni rehabilitációját. Nem boszut kérünk t. f. B.! hanem a közlelkiismeretet megnyugtató, felelem és kedvezés nélkül való itéletet.

* * *

Magánvádló beszéde után a tárgyaló biró a védonek, Pervisz Sándor ügyvédnek adja a szót.

Védo bizonyitani igyekszik, hogy magánvádló a társaság irányában magat olyan feltolólag viselte, hogy vádlott felépése teljesen indokoltnak mondható. Felhozza, hogy magánvádló vádlott bántalmazására elokészült. Védo továbbá a fixirozásnak szóbeli magyarazatot is ad, a mely szerinte azt jelentette, hogy „ön betyár, régen keresem az alkalmat stb.“ tehát, hogy az meltán sérthette vádlottat. Tagadja, hogy itt könnyü testi sértés kovettetett el; szerinte a magánvádló elveretése pusztán meggyalazo cselekmény volt. Kéri vádlottat a vád alól felmenteni.

Magánvádló rövid reflexiókkal él a védo ellenében. Elohozza, hogy a vádlott, meg ha bizonyitva lenne is sértett magaviselete, nem volt a társaság meghatalmazottja.

Hogy sértett a vádlott elleni bántalmakra elokészült volna, ezt világos képtelenségnek mondja, ha egy tekintetet vetünk vádlott orián és sértett igénytelen testalkatára.

Válaszolja továbbá, hogy a testi sértést orvos szakertok, illetoleg a legfobb egészségügyi forum qualificalta ilyennek. Mindenben ragaszkodik eloterjesztett vádjához.

Védo viszonválasza után a tárgyaló biró az eljárást befejezettnek nyilvanitja ki, és az itélet meghirdetésére a mai napnak délelotti 11 és fél óráját tüzi ki. Erre a szép számban jelenvolt közönség az eshetőségek megbeszélése mellett távozott.

A hozandó itéletet ennélfogva csak a vasárnapi számban közölhetjük, az az f. hó 27-én.

HIREK.

A cs. kir. 23., 6. és 86. számu gyalogezredek hadkiegészitó kerületeiben 1884-ik évben mukodo ujonczalitó bizottságok terve. A 23-ik gyalogezrednél: Almáson márcz. 3., 4., 5., 6., 7., 8-án. Bajan márczius 10., 11., 12., 13., 14., 15-én. Zomborban márczius 28., 29., 31., április 1., 2-án. Apatinban april 4., 5., 7., 8., 9., 10-én. — A 6-ik gyalogezrednél: Futtakon márczius 3., 4., 5., 6., 7., 8-án. Palánkan márczius 10., 11., 12., 13., 14., 15-én. Hodsághon márczius 17., 18., 19., 20., 21., 22-én. Kulán márczius 24., 26., 27., 28., 29., 31-én. Zsablyán april 2., 3., 4., 5-én. Titelen april 7., 8., 9-án. — A 86-ik gyalogezrednél: Topolyán márczius 13., 14., 15., 17., 18., 19-én. Ó-Becsén márczius 21., 22., 24., 26., 27., 28-án. A zentai járásban Zentán márczius 31., april 1., 2., 3., 4., 5-én. Zenta városában april 7., 8., 9., 10-én.

A zentai képviselováláztás meglehetős zajosnak igérkezik. Az első megyékben nem is dühöngvén az antisemitizmus, a zentai vadlasztók a tiszta partok köré csoportosulnak. A Függetlenségi párt érdekében jan. 20-án Orbán Balázs képviselo tartott a zentai közjogi ellenzék hivei elott hatásos beszédet, a melyet szerfolott nagy tömeg zajos tetszéssel és felkeseddéssel fogadott. A párt jelöltje Szabó László képviselove választásai biztonyi reményünk.

A szabadkai szintársulat müsorozatáról emlékezvén meg a „Szabadság“ registrálja, miként a 78 előadásban szinre hozatott 67 mű, volt 6 drama, 10 szinmű, 12 vigjáték, 18 népszinmű, 27 operette és 5 vegyes előadás. Mütaj szerint 6 tragoedia, 8 szinmű, 15 vigjáték, 18 népszinmű és 20 operette adatott. A tragoediák közt 3 magyar, 2 francia, 1 német eredetü van; a szinmüvek közt 3 magyar, 3 francia és 2 német, a vigjátékok közt 1 (!) magyar, 7 francia, 6 német és 1 angol van. Az idegen müvek száma 17-tel múljak felül a magyar darabokét. A szinre hozott müvek közt volt 20—24 premiere, mely az előadott darabok egyharmadát képezi.

Gymnasiumi statisztika. A vallás- és közoktatási miniszterium vezetése és közvetlen felügyelete alatt van Magyarországban 8 gymnasiumi közepiskola. Ezek között 51 teljes nyolcosztályu, 10 hatosztályu és 28 négyosztályu gymnasiumot találunk.

Halálozás. Bakody Márton zentai tanitót és kedves családját fajdalmas csapás érte. Ot éves Jenő fiacskája a járvány áldozata lett. — Benes András pékmester kis leányját vesztő el szintén járványban ugyanott.

Az uj ötveneseket csak februar 15-én bocsájtják ki, de leirását már közlik a következőkben: a pénz közepén van a czimer; a pénz alapja kék, kerete barna czifrákkal; a czimert négy gyermekalak övezi körül, allegorizálva a kereskedelmet, ipart, földmivelést és bányászatot. A középtol jobbra és balra áll arab számokkal az 50. A papirpénz egyik oldala magyar, masik német.

Örökost keres a budapesti királyi törvényszék elhalt Salis Károly hagyateki ügyében ismeretlen tartozkodásu Müller Ferencz részére biroi letétbe helyezett 495 forint 10 kr és 4 darab 100 forint értékü osztrák állami kötvényre. A kik ehhez igényt tartanak, 3 hónap alatt jelentkezzenek, mert a letétemenyezett összeg egy ev letelte utan az alapítványtárba fog szállittatni.

Kideritett lopas. Branyovacsky Sándor zentai lakosnak mult év okt. ho 10-én két ökrét ellopták. A csendorseg a nyomozást megtartvan kitünt, hogy a tettes Kovacsev Miló adai, az orgazda pedig Dulics István szabadkai lakosok. A kérdeses 2 ökör ugyan már nem volt eloterjenhető, de a káros megteleló kártéritésben, a tettesek pedig megérdemelt büntetésben részesültek.

Gozmalom. Zentan Spitzer Ignácz engedélyt kért egy gozmalom épitésére.

Gyászünnepély. Zentán a mar másodszor elhalasztott Ráday-ünnepély e ho 27-én okvetlen meg fog tartatni. Lesz három énekdarab, egy emlékbeszéd Merenyi Dezsőtol és egy alkalmi költemény irva és szavalva Tóth Lajos által.

Fényváltozások az uj ustökösön. A holdfeljötte után most napunkint látható ustökösön a potsdami astrophysikai observatoriumban már másodszor észleltek fényváltozásokat. Az első szeptember elején történt, a masodikat pedig uj év napján látta Müller doktor, d. u. 5 óra 47 percztol 10 óra 30 perczig, fényméréseket tevén a csillagzaton. Az ustökös magva eleinte nem volt nagy és elmosódottnak tünt fel; 7 óra 11 perczkor azonban már a halavány mag 7-ed rendü csillag fényeben tündeklött, mint ragyogó pont. A vizsgáló eleinte azt hitte, hogy az ustökös ep egy csillagot fód. A való azonban csakhamar kiderült: a fény az ustökös magvaban gyult ki és hittezed fok volt. A fény 5 óra 10 perczkor ismét halványodni kezdett, de sokkal lassabban, mint a hogy kelletkezett. Az ustökös magva egyre nagyobb lett és elvesztő csillagszerü képet; kodos burokba rejtezett. Az ustökösben történo a forrudalmakról a potsdami csillagász nagyérdeku fénymérési jegyzeteket tett s azokat most kiadta.

Az országház folyosóján. Benn a házban — irja a „Nemzet“ — a bizottsági tagokra szavaztak, kinn a folyóson a leszavazott képviselok szelőztetik magukat. Ott találkoznak össze Haynald bibornok, Pulszky az öreg és Jókai Mór az öregebb, (van ifjabb is.) A bibornok szokott szeretetremet tóságával fogadja Jókait, s azzal a kedves izenettel lepi meg Munkácsy Mihalytot, hogy legközelebb az ő arczképét kivánja lefesteni a világhirü művész. Jókai: Ezt a nám nézve igen nagyon hizelgó hirt most csak azért tudatja velem eminencziád, ugy-e bár, mivel látja arczomról, hogy milyen nehéz szivvel közeledem felé? Haynald: No hát, öntse ki előttem a szive keserűségér, üljünk le ide a padra. Jókai (Pulszkyhoz): Ülj te is mellém s segits. Haynald: No hát mi panasza van? mondja el. Jókai: Az a förendházi hatalmaskodas mi ellenünk, a kik épen azért mert konzervalni akarunk, mert a családi lét alapjait vedjük, hoztuk be ezt a közvetitő törvényjavaslatot. Ezt bukttatták meg a méltóságos förendek, hogy a radikálizmusnak adjanak igazat. Haynald: Hát mondok én erre egy peldát. Fiatal koromban Pécsett tanulmanyoztam, ottan volt egy nagy vasgyár, a hova sokszor kijártunk. A gyár igazgatója, egy derék fiatal ember, szives volt a technika magyarázatokkal bennünket felvilágositani. Ottan volt egy nagy gép, két egymás folott forgó acélhengerrel, a mik közé odaillesztettek egyfelől a nyers vasrudat és azok a másik joldalon ugyanazt papirvékony lemezzé lapitva, toltak elő. Egyszer ez a gép annak a fiatal igazgatónak a kabátja csücskéjet elkapta, s mielőtt mentésére siethettek volna, magához rántotta, pár percz mulva a tulsó oldalon, plehnek lapitva jött elő. Ilyen a ti törvényjavaslatotok. Ma csak a kabátunk csücskejet kapja meg s utána ránt bennünket, mindenestül. Jókai: Hiszen nem a hitkülönbség fenyeget bennünket, hanem a nőttön-nővo hitetlenség. Ezt kellene orvosolni. De a mi lopapságunk ugy tesz, mint az egyszeri tablabiró, a ki a köszvényes lábat gyógyittatni felment Bécsbe, a hol a gyógyintézetben, a mig a többi betegek jajgattak a frottirozás alatt, ő stoikus nyugalommal türte azt; végre kisütötte: „bolondná tettem a németet nem a fajós lábamat, hanem az egészségest adtam oda neki frottirozni.“ A mi klérusunk is igy teszi bolondná a németet. Haynald: De mikor senkinek sem tetszik a törvényjavaslat. Most kaptam épen egy berlini elokelo zsidó csaladtól egy üdvüzlo levelet, melyben a zsidóság erdekében szavaznak mély hálát a magyar főpapságnak és förendeknek, hogy nem engedték ezt a rest lövetni a kölcsönös vallási buzgalomban. Ez nem uj tünemény. Emlékezni fog eminencziád a 40 években lefolyt valláspolitikai küzdelemre, a vegyes házasságok kérdésében. A klérus akkor is teljes erejével ellenállt és sokáig meggátolta a törvényhozas intézkedését. A ki legjobban applaudált a klérus ezen hatalmaskodásának, az én apám volt: a legbuzgóbb lutheranus. O helyeselte legjobban a katholikus papságnak ez ellenállását; azt mondta: „Igy van jól! a ki protestans, ne nősülhessen mással, mint protestánssal.“ Hajnald: És igaza is volt. Jo házasság csak egyenlo hitvallason levok között lehet. Jókai: A minek én ellenmondok. Az én feleségem katholikusa hitü, magam meg reformátos s harminczhat esztendo ota jo egyetértesben élünk. Pulszky: Erre o emencziaja azt fogja mondani, hogy a feleséged rossz pápista, én pedig azt, hogy te vagy a rossz kalvinista. Hajnald: Mondok én erre egy jó adomát. Mikor erdelyi püspok voltam, oda jőn hozzám egy kolozsvári polgár s igy kezdi beszédet: „Uram! Én magam református vagyok, a feleségem pedig katholika. Negyven eszteig éltünk együtt, soha semmi haboruság nem volt köztünk. Az egyik vasarnap elmentünk mind a ketten a kalvinista templomba, meghallgattuk a prédikátor beszeét, a másik vasárnap a pápista templomba s hallgattuk a barát prédikacióját. Most a feleségem meghalt s ezzel szomoritott meg eloszór életemben. En tehát azt jottem a püspok urhoz, hogy nagyon szeretnem, ha a szentséges pápa az én megboldogult feleségemet a szentek közé kanonizálni. Mondja meg, mibe kóstál? Fizetem.“

E napokban jelent meg Budapesten Frommer A. Hermann magkereskedésének 1884-iki fóárjegyzéke, mely mindennemü gazdasági fozelék-és viragmagvakat, gyümölcsfakat, rozsákat cserjeket stb oly gazdag választékban tartalmaz, mint igen keves külföldi árjegyzék, belföldon pedig tökeletességre nézve ehhez hasonló nem jelenik meg; melegen az ajánlhatjuk fenti czéget minden gazdának és kertkedvelőnek, és eleve megvagyunk győződve, miszerint megrendelés esetén teljesen ki lesz elégitve. Az árjegyzék kivánatra ingyen és bérmentve a nevezett czég által mindenkinek megküldetik.

„Irodalmi Lapok“

czimen egy képes szépirodalmi és kritikai hetilap indult meg.

Meginditására az a meggyőződésünk ád erot, hogy vele az időszaki sajtóban hézagot pótolhatunk.

A hézagot, a melyre czéloztunk irodalmi viszonyaink figyelmes szemlélője ugy könnyen felfedezheti. Nem mi vagyunk az elsők, a kik fájdalommal tapasztalják, hogy szépirodalmunk hiányában van a magasabb szempontokból kiinduló, objectiv kritikának.

Ez pedig oly szimptóma, mely mélyen aggaszthat mindenkit, a ki szépirodalmunk felvirágzását szivén hordja. Hiszen a kritika mindig olyan, a milyent az irodalom magának kiérdemelt.

A kritikus az irónak barátja, de barátja a közönségnek is. Neveli a publikumot, hogy költőinek müveit kelloképen méltányolni tudja, másrészt pedig az iróval szemben a közizlés követelményeti képviseli; közelebb hozza egymáshoz a termelot és élvezot, és kölcsönös megelégedést, harmóniát akar létesiteni közöttük. A kritikusban van egy darab poéta és egy darab publikum, de azonkivül még valami, a mi egyaránt fölemeli ugy a közönség, mint a költő fölé: a tudatos filozófia.

A mi mindenekelott lirai költészetünket illeti, oly zürzavaros hangok csapják meg füleinket, a melyekbol valami eroteljesebb hullámirányzat alig tud kiválni. A népies lirának epigon müveloi szép fokozatosan egész a fűzfáig jutottak el. Nem veszik észre, hogy az ujabb kornak ujabb hangok kellenek, nem hallják nagy hazánkhának, Kossuth Lajosnak intését, hogy tárjuk fel költészetünket nyugat nagy eszméinek.

Igen, a népies irány költészetünkben már megtette szolgálatát. Ért gyümölcseit leszedték Petofi és Arany. az ujabb nemzedéknek ugy látszik, csak a zöldje maradt. De már Arany költészeten is szembetűnoen mutatkoztak a klassicismus felé hajlás jelei.

Hellén szellemen nevelkedtek az ujkor valamennyi költoművészei. A közizlés azonban manap már éles ellentétbe jutott a klassikus irányzattal, ugy, hogy itt még nyilt problémával állunk szemben, melynek behato fejtegetése fölötte fontos feladattá vált a magyar irodalom szempontjából is.

Epikai téren a zsáner uralkodik. Nem az az egészséges zsáner, mely a tisztált realizmusnak szülemenye, hanem az a beteges, melyet legjobban mikroskopikus zsánernek lehetne nevezni, a melyben a tulfinomitott forma, a sallang és czifraság, a cziczomázó miniatur munka teljesen elnyelte a valódi tartaltma, a magasabb eszmei irányzatot. Ez a jelenség szoros kapcsolatban van a tulzó naturalizmussal, mely a közizlésben mind nagyobb hóditásokat tesz. Vele szemben a kritikának igen határozottan körülirt álláspontot kell elfoglalnia, ha valóban befolyást akar gyakorolni az irodalom fejlődésmenetére. Az aesthetikának egy kardinális kérdése forog itt szóban: az t. i., hogy mit kelljen költoi vagy általában müvészi igazság alatt érteni, ezt a kérdést pedig egynehány elcsépelt szóval, mint pédául „a reális és ideális elem harmóniája“ elodazni nem lehet.

Korunknak nagy társadalmi problémái élénk visszhangot keltettek a szépirodalomban is. Különösen a drama érezte meg behatásukat. Másrészt a nemzeti közérzület hatalmas fejlodése a történelmi drámára tereli vissza figyelmünket. Mindazonáltal sem az egyik, sem a másik téren nem látunk egészséges lendületet, a mely legalább jovendo sikerrel kecsegtetné. E jelenség okait behatóban kutatni fo-fo feladatunknak fogjuk tartani.

Minden félreértés kikerülése végett azonban ki kell jelentenünk, mi nem elvont. élettelen kritikai schémákat keresünk, melyeket az élettejesen fejlodo költészetre ráeroszakolni lehetne. Első marad a költoi teremto ero: a kritikának mindig csak nyomában kell járnia. E célzatunkat csak ugy fogjuk megvalósitani, ha magunk köré gyűjtjük a komolyan fölfelé törekvo eroket. Ismerjük feladatunk nehézségeit, de ami egy csapásra nem sikerül, az majd fokról-fokra lesz elérheto. Mig lapunk a szunnyadó eroket ébreszteni akarja, addig másrészről nem fe-

ledkezik meg a tágabbkörü olvasóközönség jogos igényeiről. Közlünk eredeti költeményeket, elbeszéléseket és rajzokat.

Az „Irodalmi Lapok“ a következő rovatokat fogja tartalmazni:

Költők arczképcsarnoka, Költemények, Egy kritikus sétái, Elbeszélések, Heti vers-szemle, Tudomány, Irodalmi hirek, Külföldi irodalom, Színház, Ujdonságok.

Kiváló gonddal fogjuk ismertetni a külföld irodalmi mozgalmait is. „Tudomány“ czimü rovatunkat nem az alaposság árán, hanem élénk és valóságos előadás által akarjuk vonzóva tenni és a nagy magyar önességözkel az exakt tudományokat végre valahára megkedveltetni.

Szives közreműködésüket eddig a következő irók igérték:

Ábrányi Emil, Dr. Acsádi Ignácz, Dr Ágai Adolf, Dr. Ötvös Adolf, Scheffer Antal, Scheffer László, Vikár Béla, Csathó Imre.

Az „Irodalmi Lapok“ minden vasárnapon jelenik meg.

Előfizetési árak:

Egész évre 8 frt. Félévre 4 frt Negyed évre 2 frt.

Az „Irodalmi Lapok“ szerkesztősége és kiadóhivatala Budapesten, Zerge-utcza 7. sz. a I. emeleten van és ide czimzendők mind az előfizetések, mind a lap szellemi részére vonatkozó közlemények.

PALÁGYI MENYHÉRT
felelős szerkesztő és kiadótulajdonos.

NOVELLA-TÁR.

A kit a nagyapa gyülöl.

— Elbeszélés. —

Irta: REINER ILONA.

(Folytatás.)

— Elutasitott. Szememre veté, hogy részeges, megbizhatatlan ember vagyok, a kiszégyent hozhat társulatára s egyszóval, hogy távozzam. Hiszcredésem leirhatatlan volt. Növelte azt még a tudat, hogy az emberek legtöbbje igazságosan vélt cselekedni, mikor velem igy bánt. Már most mit tegyek? Csak épen annyi pénzem volt, hogy a városba juthatók. S még csak annyi se maradt, hogy szállásról gondoskodhattam volna. De aggasztó-hatott-e ez? Nem barátamhoz indultam-e? Azokhoz, kikkel annyi jot tettem s kik olyhálásoknak igerkeztek. S most, ime, valamennyi eltaszitott magától. Éhség gyötört s nem volt, ki enni adjon, rám esteledett s nem volt hová nyugodni mennem. Leküzdtem a megalázatás érzetét, büszkeségem sárba tiporva, kerestem föl ismét a régi bajtársakat, arra kérve, hogy gyüjtsenek maguk közt számomra legalább annyit, a mennyivel elhagyhatom a várost s máshol kisérthetem meg szerencsémet. A jó barátok csakugyan megtették. Bsakhogy barátsaguk oly szükmarku volt, hogy bizony a néhány fillér, melyet gyüjtésük eredményeként kezeimbe adtak, arra is kevés volt, hogy szállásom árát fedezhette volna. S ezzel azután annyira kifizettek, hogy azután már rám se akartak többá nézni s olyannyira lerótták irántami barátsaguk s hálájuk adóját, hogy már kezet se akartak többé nyujtani. Igen! Ézt már csak ki kellett volna tölük erószakolni. Az egész éjet fönvirrasztva, a vendéglóben töltám. Ott vig czimborák gyültek össze s reggelig mulatoztak, kiket egy sarokból néztem. Beszédjükből azonban drága s megnyugtató reményt tudtam szerezni magamnak. Megtudtam, hogy Kövéghy Arthur grof is a városhan tartózkodik. Öreg szivem földobogott a váratlan örömtől. Egy igaz barátom van mégis itt, — gondolám magamban — egy igaz barátom, a ki nem fog tetőtül-talpig végigmérni, ha látja rongyos öltözékem, a ki keblére fog öleini s a viszontlátás fölötti öröm feledtetni fogja velem az álbarátok okozta bánatot. Alig vártam a reggelt. Siettem Arthurt fölkeresni. Hogyne? Hisz mindenki utba igazíthatott: Ki ne hallott volna valamit az ifju grofról, kit mindenki csak nagylelkűségéről tanult ismerni. Ugy dobogott a szivem, midón nagyuri lakása küszöbére léptem. Debátran benyitottam. A szolga utamat állta. „Jelentsen be uranál! Mondja, hogy Rom Sándor van itt. Ennyi elég!“ A szolga távozott s azzal tért vissza, hogy ura nem ismer és nem fogadhat el, mert sürgős teendói vannak. Hogyan? Nem ismer? „Éjh te ostoba tökfilkó! Rosszul ejtéd ki nevemet, vagy urad nem jól hallotta azt, különben lehetetlen volna, hogy elém ne siessen, karjaiba ne öleljen. Menj utamból! Magam megyek hozzá.“ S féreléktem a szolgát, erószakosan behatolva Arthurhoz. Arthur sürgős teendője abból állott, hogy egy nagy karosszékben hanyatt fekve, lábait egy közelálló székre fektetve, ujságot olvasott. Beléptemre fölpillantott, de legcsekélyebb mozdulatot se tett arra nézve, hogy karjaiba ölelhessen. A helyett idegenkedve tekintett arczomba, s kérdezni látszott, mit akarok? „Arthur, kláltám, elején komikus oldaláról fogva fel a dolgot, — hát nem akarsz megismerni? Eth te gaz köpe! Már ezt még sem hittem volna feléled!“ Arthur kimereszté szemeit, vonásairól leolvashatam, hogy nagy erőlködésbe kerül engem meg nem ismerni, de erós akarata volt azt tenni. Igy szólt hidegen: „Nem ismerem önt. Ne tegezzen! Mondja meg, mit kíván tőlem!“ „De gondolj csak vissza ama szép napokra, melyeket együtt töltottünk! A barátságra, melyet egymásnak fogadtunk. Az égre, emlékezzél a válásra, mely könyeket csalt ki szemeinkből.“ S azután elmondtam neki annyi-meinkből.“ S azután elmondtam neki annyi-meinkből. Ismeretségünk történetéből, hogy végre nagy sokára lehetetlennek tartotta tovább játszani a tudatlant, kezét nyujtá hidegen, de föl se kelve ülőhelyéből, székkel kiált s azt kérdé:

— No mi ujság a nagyvilágban?

Megörültem már annak is, hogy sikerült legalább azt kivívnom, hogy megismert s ugy nem tudtam hamarosan egyebet tenni, mint elmondani hüségesen neki is azt, a mit a direktornak, a mit önmagamnak is százszor elmondtam, hogy megjavulok, s hozzá akarok látni régi nymbusomat visszanyerni. Azután elbeszéltem kesztü családiomat, melyet barátain köreben tettem s hinni mertem, hogy Arthur természetes szivjósága fölelef, beszédem hevenél fölmelegszik, a barátság tüze keblében ujra fölloblan s jöltevममे lesz. De mi történt? Arthur végighallgatott s azután egykedvüen azt kérdé:

— Hát most mit szándékozol tenni?

Ő kérdé ezt tőlem! Ő, a gazdag gróf, a ki végre tegezett, tehát elismerte, hogy jogom van barátul tekinteni, a ki helyzetem sulyos voltát áltásta, s tudta, hogy mi segithet rajtam egyedül . . . . Ő kérdé, mit szándékozom tenni? . . . Fól kellett volna kelnem s ott hagynom a faképnél, De sanyaru állapotom megfosztott minden lelkierőmtől s hirtelenében azzal a gondolattal is megbékültem, hogy hát kapok legalább tőlem alamizsnát. Tréfásan válaszoltam: „Nyakamba veszem az ország utat s megyek világnak!“ Arthur megkisérte mosolygni s mit sem válaszolt, hanem szórakozottan tekintett ujságjába s kis vártatva azt felelte:

— Nem lesz hideg?

(Folyt. köv.)

Különféle.

Egy menyasszony értéke. Hirhedt uzsorázsok akkor se feledkeznek meg az üzletről, a mikor fiuik boldogságáról van szó. Egy modern Harpagonnak előnyös partie-t ajánlottak fia számára. Fölkérte azért barátját, hogy menjen háztüznézni az illető városba s egyuttal egyezzék meg a családdal a hozományra nézve. „Ha fiatal és szép — igy szólt az utasitás — ugy kérj 60,000 forintot; ha vén és csunya ugy 80,000 forinton alul ne egyezz meg; ha megtudod, hogy a családban valami tisztességtelen dolog történt: ugy legalább 100,000 forintot kötsz ki.“

— A jó barát utra kelt, beállitott a leendő menyasszony szülelhez, mindent szemügyre vett s három nap mulva a következő táviratot küldé Harpagonnak: „A lány a mult héten megszökött a komornyikkal, öt nap s öt éjjel volt oda, de aztán visszatért a komornyik nélkül. Mennyit kérjek már most?“

NYILTTÉR.*)

A MOHAI
ÁGNES
FORRÁS
hazánk egyik legszénsavdusabb
SAVANYUVIZE
kitünő szolgálatot tesz fölég az emésztési zavaroknál s a gyomornak az idegrendszer bántalmain alapuló bajaiban. Általában a viz mind azon köroknál kiválo figyelmet érdemel, melyekben a szervi élet támogatása és az idegrendszer működésének fölfokozása kívánatos.
Borral használva kiterjedt kedveltségnek örvend.
1883. évben 1 millio palaczk szállittatott el.
Fris töltésben
mindenkor kapható
Édeskuty L.
m. kir. udv.
ásványviz-szállitónál Budapesten.
Ugyszintén minden gyógyszertárban, füszerkereskedésben és vendéglőkben.
12—4
Főraktár Zomborban:
Weidinger S. és Zs. uraknál.

Felelős szerkesztő és kiadó-laptulajdonos:
MÜLLER GYULA.

500
szép kifogástalan szívarat lehet kesztení az en. cs. kir. dohány gyárban is használt
SZIVARKA
TÖLTŐ-GÉPEMMEL
mely erszül igen csinosan kezére 3 kalibrál: erősegen, vékonyt, kozepet, a szivarkát egy szivarkaszivarban, a szivarkát egy szivarban, a szivarkát egy szivarban. Csak akkor valódi, ha czégem bele van vésve.
Az en szivarka burelepim, szinten harom erősegben, csakis a valódi.
Franczia-bőrnőkülli
„La Houbion“-papirosi filter vagy kokoriczapapirosi sárgaj kovetkezo árakon kapható.
Szipka rez nikkel, sima 1000-re — 80
Szipka rez nikkel, díszes arany- 1.30
Szipka rezzel, sima 1 karton 500 darabal 1.05
Szipka rezzel, díszes arany, kek vagy fekete rezgyűrű 1000 db — 2.20
II. rendu minőse, szinten filter vagy sárgaj, melyet ősek elso rendiekben ajánlanak ára.
Szipka rez nikkel, sima 1000 db — 50
Szipka rez nikkel vagy arany díszes — 1.80
Szipka rezzel díszes arany, kek vagy fekete rezgyűrű 1000 db — 1.40
Kosmosz-tonn díszes-szivarczsipka — 40
Levelibi mezőgazdasági kutyavetőlevagy az ősszegi tekalbese melletti. Ismertlaldok szárokkal kapnak.
26—22
ÓVAS! Hamisitásokról megóvások czégünk minden kartonja fenti kercsik, torvenyszerű kékgy bevegyett gyár-jegy-gyel van ellátva.
Cawley & Henry párisi
franczia szivarka és czipeczsek raktára:
WLACH ALBERT,
Bécs, Marahilferstrasse 58
(ecelett Praterstrasse 18)

MUZSIK és PARTLICS
könyv- és könyomdájuk Zomborban
(a városháza épületében.

Van szerencsénk tisztelettel értesiteni a n. érdemü közönséget, hogy **jól berendezett s jelentékenyen megnagyobbitott**

könyv- és könyomdánkban

felvétetnek oleso s pontos kivitelben mindennemű **egyleti** és **takarékpénztári kimutatások**, valamint **teljes egyleti berendezések nyomdai elkészítése**, különösen ajánljuk a kereskedelmi s iparvilágban divó nyomtatványainkat: **báli-jelentések, tánczrendek stb.** legfinomabb s legdiszesebb kiállitását.

J. Reif,
specziálista Bécsben, Margarethenstrasse 7., a bazárban.
Az országok leküldése vagy utánvét ellenében küld legfinomabb
párisi gummi-
vagy 12—12
halhólyagot
1, 2, 3, 4, 5 és 6 forint tucatonkint, legfinomabb párisi eléttyészati szivarokat 2, 3 és 4 forint tucatonkint.
Szérv-kötőket (suspensorium) nélkülözhetlen sérülés esetben, darabonkint 1, 1.20 és 1.50, tovabba mindennemű kötőszereket.

Bérbe adandó.
A Gfeller-féle ház jövő évi május hó 1-től bérbeadatik. Bővebb felvilágositást Falcione Nándor városi tanácsnok ad.

Mindennemű közvetitéseket, ugymint házak, földek, szőlőkertek eladását és vételét, gabonának nagyban és kicsinyben való vételét és eladását elfogad **Fritz Dávid.**
Lakik: Felsőváros, Angyal-utcza.

Nyomatott Muzsik és Partlicsnál Zomborban.